

På tur - tur

Banestien Hammershøj - Viborg

Leif Bertelsen

På tur - cykeltur
Banestier
Hammershøj - Viborg

På tur - cykeltur
Udvalgte jyske Banestier
Hammershøj - Viborg

Leif Bertelsen
Karup 2011
leif@lgbertelsen.dk
www.lgbertelsen.dk

Kort © Leif Bertelsen (tegnet i perioden fra 2002 til 2011, og enkelte ældre kort er let revideret i 2011)
Foto © Leif Bertelsen
Afsnittene "Lidt om banens historie" © www.toptop.dk

Eftertryk tilladt med kildeangivelse

Yderlige oplysninger om danske jernbaner gennem tiden - se : <http://evp.dk/index.php?page=forside>

Forsidebilledet:
Hus i Vels

Se andre banestier på:

<http://www.lgbertelsen.dk/Banestier.html>

*Halkær sø - set fra naturlejrplads (med shelters) ved Halkær.
Få meter fra banesti Års - Nibe*

Der er mange gode fordele ved at cykle en tur: det gi'r motion, frisk luft, naturoplevelse og cykler flere samme er der socialt samvær.

Der er en smuk natur og et rigt liv af flora og fauna, samt der kan være kulturhistoriske seværdigheder ved cykelstierne - så er lejligheden til at få frisket sin historie op.

Cykelstier i Danmark, der er virkelig mange rigtig gode, men jeg har valgt et begrænset antal, og i valget har indgået, at cykelstierne skulle være børnevenlige og der skulle ikke være så mange bakker. Jeg ville også gerne vise lidt af den danske naturs forskelligheder. Valget var ikke så svært: cykelstierne skulle være cykelstier på nedlagte jernbanearealer, spredt i Jylland.

For "nybegyndere" har jeg skrevet et par gode råd - nogle erfaringer som vi har høstet på vore mange cykelture.

Hver banesti har sin charme, men hvilken af cykelstierne der er smukkeste, flottest, gi'r flest oplevelser eller ... , det må du selv finde ud af, men tænk på, at årstiderne spiller en rolle for oplevelserne. Derfor: ta' cyklen, smør en madpakke og fyld vandflasken og kom af sted. Rigtig go' tur!

Jeg siger tak til familien for tålmodigheden ved at cykle sammen med mig, med mine mange stop, for nu var der lige en smuk udsigt, en seværdighed, eller noget andet spændende, som jeg "lige skal ha' et billede af".

Leif Bertelsen
Karup sommeren 2009

2. udgave
Bogen er udvidet med flere banestier, og enkelte kort er opdateret.

Geocaching findes ved en del af banestierne <http://www.geocachingdanmark.dk/> .
Oversigtskort findes her <http://www.geo-map.dk/> .

Yderlige oplysninger om danske jernbaner gennem tiden - se : <http://evp.dk/index.php?page=forside>

Leif Bertelsen
Karup efteråret 2011

Cykelture i det åbne land er en god oplevelse for krop og sjæl - alle sanser kommer i brug.

Før cykelturen

En cykeltur på en af stierne på de nedlagte jernbanearealer giver unikke oplevelser: du ser naturen med flora og fauna, der er fred og ro, ingen stejle bakker, imponerende anlægsarbejder fra tiden omkring og lige efter år 1900, ingen biler så banestierne er meget børnevenlige og du kommer igennem byerne, så du ser "baghaverne", og du får lidt motion.

Husk cykelpumpen ...

Ved nogle af banestierne er der langt til nærmeste beboelse, så det er en god idé at have cykelpumpen og lappesager med. Det vil heller ikke være af vejen at have lidt værktøj med, så du kan udføre småreparationer - spørg din cykelhandler hvad der bør være i

Ahhh ..., modne hindbær

"reparationstasken".

Du kan købe en lille fiks taske til at fastgøre ved sadlen eller på stellet, hvor der er plads til lappesager og værktøj.

... og glem ikke plaster

Der kan ske uheld! Så vær forberedt med at have et par stykker plaster og en forbindelse med. Har du børn med på cykelturen og barnet vælter, kan et stykke plaster gøre underværker.

Harer i brakmark

Humblebi i vild timian

Det vil også være en god idé at have druesukker og salttabletter med.

Er der varmt, sveder du meget og kommer let til at mangle salt.

Når du er meget udkørt og lige mangler energi til de sidste kilometre, er det godt med lidt druesukker.

Uden mad og drikke

Du skal have rigeligt med væske med. Vand og æblejuce er godt.

Og så en god madpakke lavet med groft brød¹. Det er heller ikke af vejen at have frugt med - husk at skylle frugten inden du tager hjemmefra for dit medbragte vand er til at drikke.

Hvad ser du

Rabatter ved stierne bliver normalt ikke sprøjtet, hvorfor der er et flot flora og fauna.

Ålestrup Realskole, opført 1904

1. Vi bager selv groft brød til vore cykelture: 9 dl. koldt vand, ca. 25 g gær, salt, ca. 100 g økologisk speltgrahamsmel, ca. 100 g økologisk fuldkorns hvedemel, ca. 75 g solsikkekærner, ca. 75 g sesamfrø, ca. 75 g hakkede valnødder, ca. 500 g økologisk speltmel, ca. 500 g økologisk hvedemel. Dejen hæver koldt i ca. 8 timer. Æltes og formes til enten flutes eller boller, efterhæver i ca. 1 time og bages ved ca. 175°C i ca. 18 minutter.

Forårsbebuder - mælkebøtte og vild stedmoder

Når vi har børnebørnene med på ture på de nedlagte banestier, bliver der spurg om meget. Så vi anbefaler, at du tager en håndbog med, så du kan

Gæs på mark nord for Vrads

bestemme hvad det er du ser af planter og dyr/fugle. Du vil se insekter, som-mefugle, bier og humlebier, køer og svin på markerne, måske et rådyr eller et egern - og så et hav af planter/blomster.

Du vil også opleve, at der er sæsonens frugter langs stierne, for eksempel: skovjordbær, hindbær, brombær, blåbær, æbler, mirabeller etc.

De frugter der er langs stierne må du gerne plukke og spise - frugterne er "næsten" økologiske".

Torskemund

Skotsk højlandskvæg ved Halkær Bredning

Byerne

Når du kommer til en by, bør du se på husene og de gamle stationsbygninger.

Det er tydeligt at se, hvordan en by er vokset omkring banen.

Kirkerne

De gamle middelalderkirker er ofte et besøg værd! Desværre er kirkerne ofte aflåst, men kirkegårdspersonalet er venlige - og hvis du spørger låser personalet gerne kirkedøren op.

Oftentimes er der også muligheder for at få vandflasken fyldt.

... og så er der næsten altid et toilet ved kirkerne, der gratis kan benyttes.

Seværdigheder

På de kort der er ved hver banesti er der angivet nogle seværdigheder. Det er ikke alle seværdigheder der er vist, så besøg turistkontoret for at få oplysninger om den egn, hvor banestien forløber.

Skovjordbær i blomst

Ved de fleste banestier er der gode lokale informationer. Nogle af plancherne er gengivet ved beskrivelsen af banestierne.

Svaner ved Halkær Sø

Mærk verden

Det er ikke kun om sommeren det er en god idé at benytte banestierne.

Hvis du cykler efter løvfald og vælger en banesti der forløber gennem en løvskov, kan du se "skoven". Alt efter årstiden, kan du for eksempel opleve duften af planter, nyhøstet korn, nyslået græs til hø, når landmanden gøder om foråret, kreaturer der er på græs.

Lyt til fuglestemmer, vandet når du krydser et vandløb, blæsten og regnen.

Husk: Det er aldrig vejret der er noget galt med - det er påklædningen! ... så glem ikke regntøjet.

Høstarbejde ved Sunds (nord for Herning)

Mjødurt ved Herredsbæk (syd for Års)

Østerbølle holdeplads (nord for Ålestrup)

Sø mellem Them og Vrads, set gennem træbevoksning en vinterdag

St. Hansted Ådal (nord for Horsens)

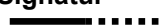

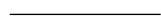
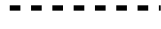
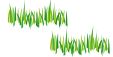

Landsbyhus i Velds (syd for Ørum)

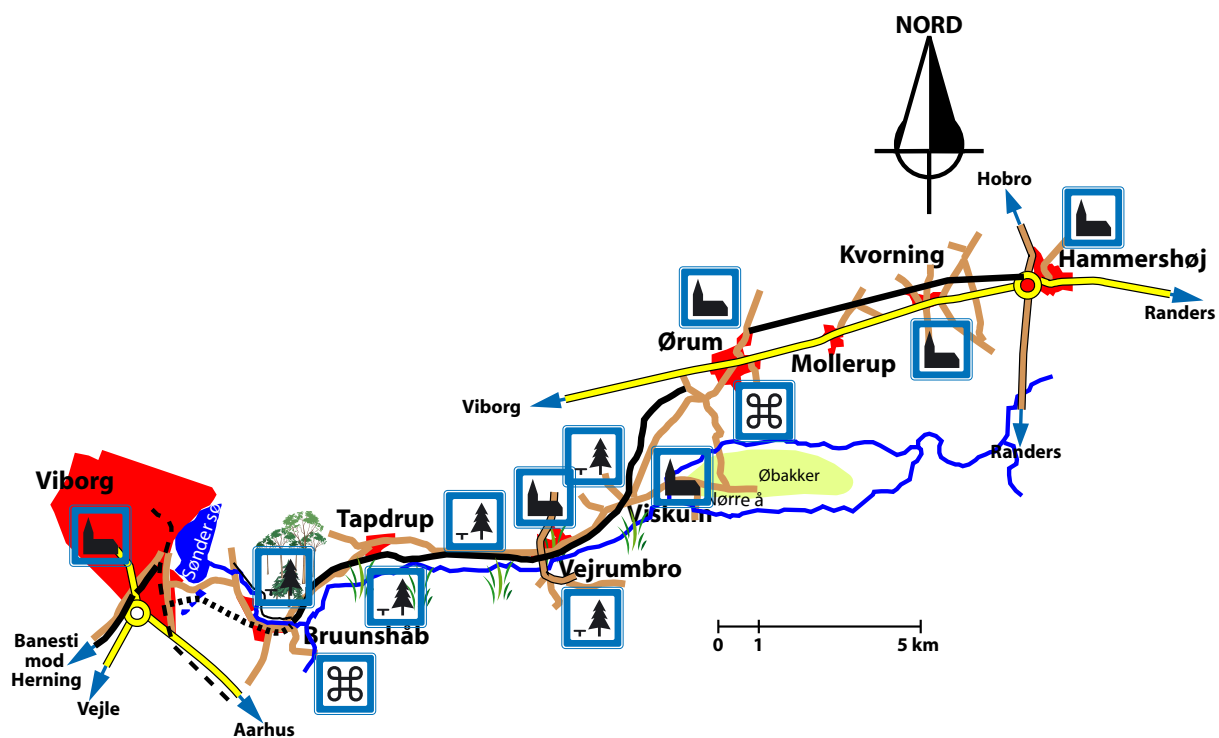

Jernbanebro over Funder Å og jernbanelinjen Silkeborg - Herning

Hammershøj - Viborg

Signatur

	Cykelsti: fast belægning/grus
	Vandløb
	Kommunevej
	Landevej
	Motor- eller hovedvej
	Sti
	Jernbane
	Sø, fjord eller hav
	Heder
	Enge
	Skov
	Informationstavle eller turistkontor
	Seværdighed
	Toilet
	Rasteplads
	Naturlejrplads
	Kirke

Hammershøj - Viborg

Fakta om stien

Længde: ca. 26 km

Belægning: Hammershøj til Ørum: Asfalt. Ørum til Velds: Offentlig vej med asfalt. Velds til Bruunshåb: Asfalt. Bruunshåb til Viborg: Fast grus

Byer: Hammershøj, Kvorning, Ørum, Viskum, Vejrumbro, Tapdrup, Bruunshåb, Viborg

Vandløb: Nørreå

Lidt om banens historie

Mariager - Viborg

Det var en lang og besværlig vej inden man den 29. juni 1927 kunne indvie denne bane.

Forud var gået de nærmest obligatoriske lokale stridigheder og rivaliseringer der fulgte i kølvandet på næsten alle bestræbelser for at anlægge en jernbane her i landet.

En vigtig indtægtskilde for banen var kultransporterne til Viborg.

Efter krigen gennemlevede banen en omskiftelig tid med udsving i trafikunderlaget.

En del af banens ejere, en række sognekommuner,

blev mindre og mindre indstillet på at dække omkostningerne ved banens drift.

Dette betød lukning i 1965, dog med bevaring af en kort strækning ved Mariager.

Indviet: 29. juni 1927

Nedlagt: 30. maj 1965

Kilde: www.toptop.dk

Se også: <http://jernbaner.dk/mhvj/Historie.html>

Lidt om Stien

Landskabet

Hammershøj er beliggende i morænelandskabet efter sidste istid.

Landskabet mellem Hammershøj og Ørum er "fladt" med jord af god bonitet (muldrig jord).

Efter Ørum og mod Nørreådalen er landskabet kuperet og tunneldalen (Nørreådalen) er dannet af sidste istid.

Stien følger Nørreådalen til Bruunshåb, hvorefter stien forløber gennem landbrugsland og forbi nogle lavvandede områder syd for Sønderø ved Viborg.

Byerne

Landsbyerne Hammershøj, Kvorning, Ørum, Velds, Viskum, Vejrumbro, Tapdrup, Bruunshåb er gamle landsbyer og Viborg var engang i fortiden blandt landets mest betydelige byer.

Nørreådalen

Byhus i Velds

Landsbyerne har udviklet sig i jernbanens tid. Viborg er en købstad og byens domkirke kan ses viden om. Viborgs ældste bydel har mange fredede bygninger, og en tur i Viborgs gamle bydel er anbefalingsværdig.

Vandløbene

Nørreå har haft stor betydning for området, blandt andet givet energi til mange vandmøller.

Andet

Nørreådalen er en bred tunneldal, dannet i den sidste istid. I Nørreådalen er der mange mindre vand-

Obelisk vest for Viskum.

Der står:

"Samme Høje nærværelse var her i lunden den 17. juni 1826

Før denne steen ved tidens magt i støv henfalder. Ej glemmer Danmark Frederik Fredegodes alder. Skal ene hans billed her af marmoret for svinde af danske hierter det udslettes ingensinde."

løb og en "Ø". Det er bemærkelsesværdig at besøge Øbakker, som er beliggende lige øst for Viskum midt i ådalen.

Der er et rigt fugleliv i Nørreådal.

Et tilløb til Nørreå (afløb fra Sønder sø) - i Bruunshåb - har været energikilde til den gamle papirmølle, som nu er arbejdende museum.

Rovfugl i Nørreådal

Gammel bro over banelegmet. Nord for Viskum

Nørreådal
Øbakker ses til venstre

Svanepar i Nørreådal

Nørreådal

Svane og gæs over Nørreådal

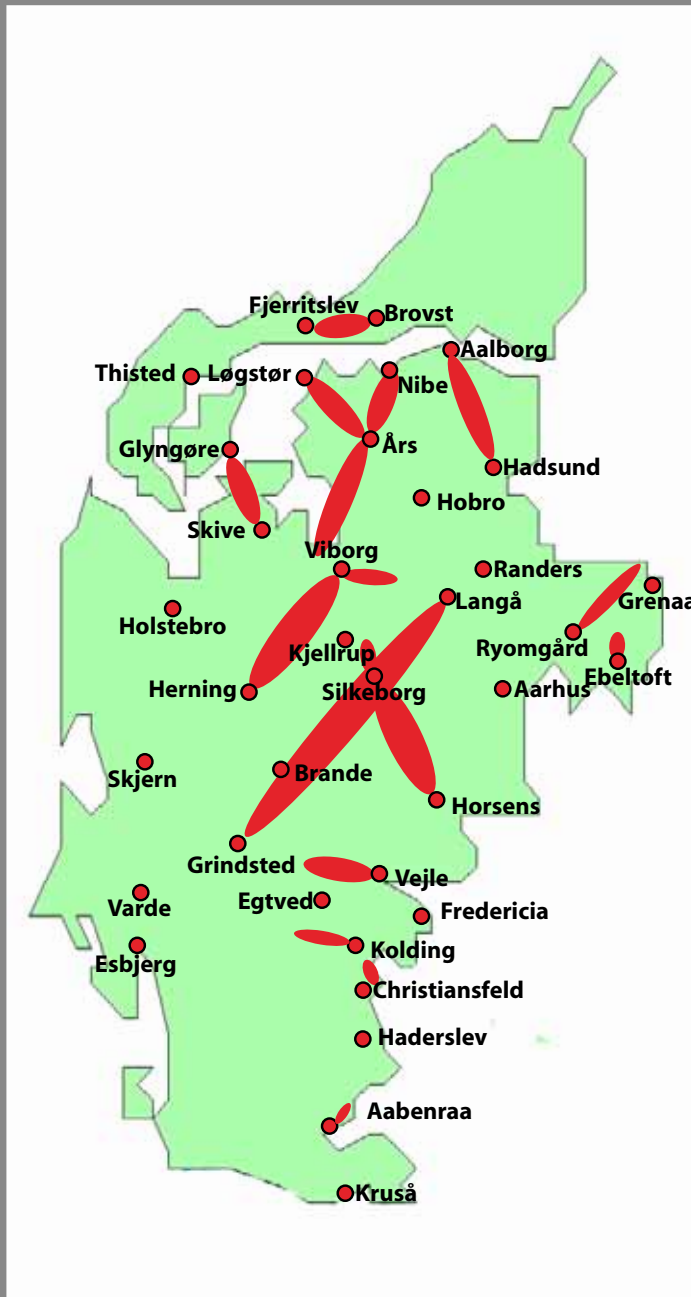

Fugletræk over Nørreådal

Nørreådal. Øbakker ses til venstre

En tur på landet kan meget vel være en tur på en banesti. Her kan du virkelig opleve naturen i al naturens magt og væld. Så det er bare om at bruge alle sanserne.

På banestierne er der fred og ro. Her er meget natur, og du kan opleve meget kultur. Se de mange seværdigheder der er ganske tæt ved banestierne, smukke huse/bygninger, gamle meget smukke "jernbanebroer", oldtidsminder, museer og meget andet. Du kommer tæt på flora og fauna.

Arealerne ved banestierne er den rene natur, som medvirker til et righoldigt liv. Og der mange fredede arealer tæt ved banestierne.

Der er naturlejrpladser, rasteplasser og ikke at forglemme, grøftekanter. Så tag bare madpakken, kaffen eller en sodavand med, men husk at tage dit affald med hjem!